

Tolga Karakuzu, Hülya Elmalı Gülbaş

Uşak University, Uşak-Turkey

tolgakarakuzu01@gmail.com; hulya.elmali@usak.edu.tr

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.3.E0047	
ORCID ID	0000-0003-1049-2187	0000-0002-6041-6054
CORRESPONDING AUTHOR	Hülya Elmalı Gülbaş	

**DERİ TABAKLAMA ALANINDA ÇALIŞANLARIN SAĞLIK VE GÜVENLİK BİLİNCİ:
UŞAK BÖLGESİ ÖRNEĞİ**

ÖZ

Türkiye’de, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun’u, devlet, işveren, işçiye yetki ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu çalışmada, sektörün genel durumu ortaya konulmuş, tabakhane çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyleri belirlenmiştir. Firmaların konuya hâkimiyeti değerlendirilmiştir. Çalışma, Uşak-Karma Deri Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren 10 firmada çalışan toplam 220 kişiye uygulanmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir. Çalışmamızda deri işletmelerinde çalışanlara ait demografik özellikler incelendiğinde katılımcıların %88.6’sı erkek, %11.4’ü kadın olduğu, çalışan yaş aralığının %88.2’sinin 26-45 aralığında olduğu, eğitim düzeylerinde ise çalışanların 44.1’i ortaokul mezunu olduğu okur/yazar ve lisansüstü düzeyinde eğitim almış çalışanın olmadığı belirlenmiştir. Çalışanlar sektör tecrübesine sahip kişilerden oluştuğu gözlenmiştir. Bunun yanında farklı nedenlerden dolayı (iş değiştirme, işletme isim değişiklikleri, firmanın el değiştirmesi, iflası vb.) işletmelerde uzun süreli çalışan kişilerin oranı düşüktür. Araştırma sonucunda çalışanların ve firmaların iş sağlığı ve iş güvenliği boyutunda bilgi düzeyleri yeterli olarak saptanmıştır. Ancak deri sektörünün tehlike sınıfı gereği çalışma ortamlarında çok risk barındırması bu iyileşmelerin önüne geçebilmektedir. Bu nedenle mevcut yetersizliğin gelecek eğitim programlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için mevcut durumun tespiti deri sektörü adına önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Deri Tabaklama, Uşak, Sağlık ve Güvenlik Bilinci, Deri Sektörü

LEATHER TANNING WORKERS HEALTH AND SAFETY AWARENESS: UŞAK REGION EXAMPLE

ABSTRACT

In Turkey, No. 6331 Occupational Health and Safety Act, government, employers, workers install the powers and responsibilities. The level of knowledge of workers and their perspectives are important. In this study, the general situation of the sector was determined and occupational health and safety knowledge levels of tannery workers were determined. The dominance of the firms was evaluated. The study was applied to 220 people working in 10 companies operating in Uşak-Karma Leather Organized Industrial Zone. Data were analyzed in SPSS 22.0 program. In our study, demographic characteristics of workers and firms in leather enterprises are determined. 88.6% of the employees are male and 11.4% are females. It is seen that the age interval is concentrated in the range of 26-45 (88.2%). The majority of employees are primary school graduated (44.1%) and there aren’t any non-school and received a master's degree employees. It has been observed that employees are generally composed of people with sector experience. In addition, there was no intensity for long working periods in the same firm of time for different reasons (business change, business name change, company change, job, etc.). As a result of the study, the level of knowledge of the employees and firms in the dimension of occupational health and safety is adequate. However, because of the danger class of the leather sector, having too much risk in working environments can prevent these improvements. For this reason, the current situation determination is important for the leather industry in order to eliminate the existing shortage with future education programs.

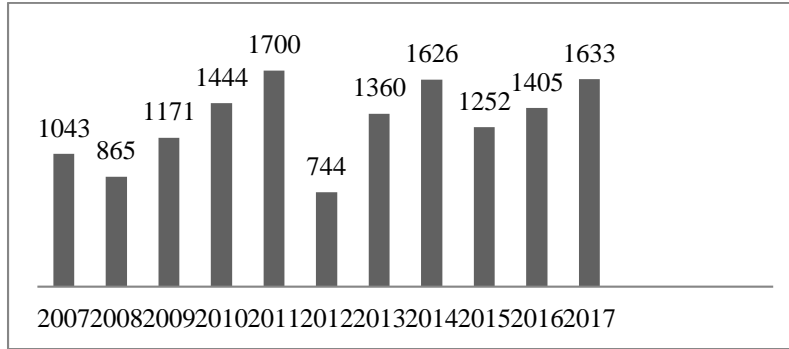
Keywords: Occupational Health and Safety, Leather Tanning, Uşak, Health and Safety Awareness, Leather Industry

How to Cite:

Karakuzu, T. ve Elmalı Gülbaş, H., (2019). Deri Tabaklama Alanında Çalışanların Sağlık ve Güvenlik Bilinci: Uşak Bölgesi Örneği, **Qualitative Studies (NWSAQS)**, 14(3):27-42, DOI: 10.12739/NWSA.2019.14.3.E0047.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Dünya üzerinde üretim hızı her geçen yıl artış göstermektedir. Bunun yanında işletmeler arası rekabetin sağlanmasında teknolojik alt yapı ve çalışan verimliliği gibi konular ön plana çıkmaktadır. Çalışanlardan yüksek verimin alınabilmesi için sağlıklı ve güvenli çalışma ortamlarının oluşturulması gereklidir. Bu konuda devlet, işveren, çalışan üçlüsünde herkesin görev ve sorumlulukları vardır. Türkiye AB uyum sürecinde çalışma hayatındaki yetki ve sorumlulukları 20 Haziran 2012 yılında yayımlanan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'u kapsamında düzenlemiştir [1]. Günümüzde de etkin bir şekilde uygulanmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği işin yapılmasını engelleyen/durduran, çalışan sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atan risklere karşı önlemlerin alınması için bilimsel ve sistemli şekilde işleyen bir daldır [2]. Günümüzde farklı iş kollarında çalışanlarla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır [3]. Kısaca hedef olarak çalışan sağlığı ön planda tutulmalıdır. İşletmelerde riskler insan, makine, çevre ve yönetim olarak dört unsurdan kaynaklanmaktadır. Kazaların meydana gelmesi ise insanın fiziksel yapısı, ruhsal durumu, yaratılışı gereği, tehlikeli davranış ve ortam olasılıkları ile sonuçlanmaktadır [4 ve 5]. Uluslararası örgütlerin önlem almalarına rağmen halen günümüzde 2 milyon 300 bin kişi iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle hayatını kaybetmektedir. Bunun yanında ülkemizde %38'lik bir iyileşme olmasına karşın iş kazası sayıları da oldukça yüksektir [6]. Ülkemizde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayımlanan 2007-2017 yılları arasında iş kazası sonucu ölen sigortalı çalışanlara ait istatistikler Grafik 1'de verilmiştir. Ayrıca Uşak ilinde 2017 yılında meydana gelen iş kazaları sonucu 8 çalışan yaşamını yitirmiştir [7].

Grafik 1. Türkiye yaşanan ölümlü iş kazası istatistikleri [7]
(Graphic 1. Turkey lived fatal occupational accidents statistics)

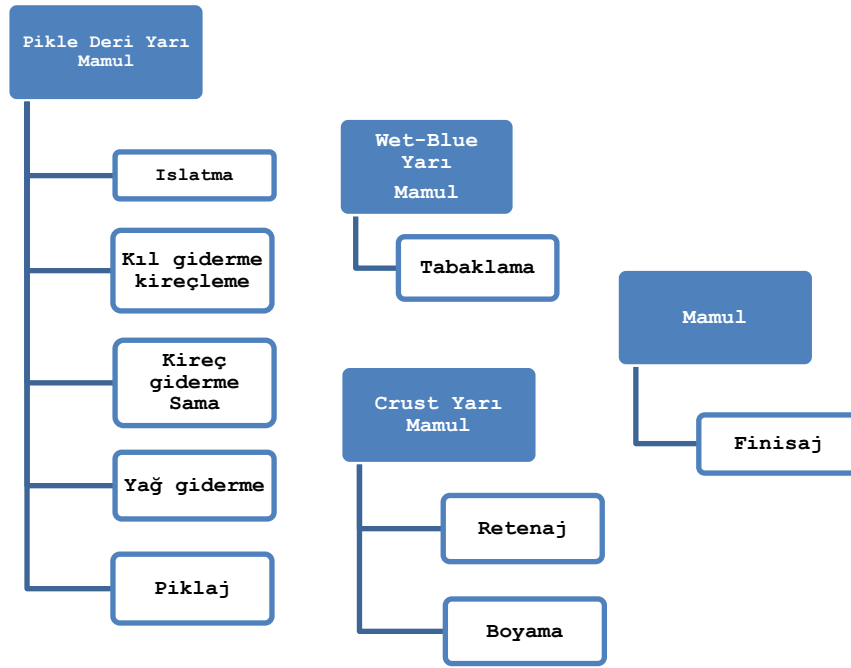
Dünya sağlık örgütü Sadece bilinen ve literatüre girmiş meslek hastalıkları değil, oluşmasında ve gelişmesinde çalışma ortamı ve koşullarının diğer nedenler arasında önemli bir faktör olduğu hastalıklar olarak değerlendirmiştir. Kısaca çalışma koşulları sebebiyle doğal seyri değişen hastalıklar denilebilir [8]. İş yeri hekim hizmeti alınarak personel düzenli olarak sağlık taramasından geçirilmelidir. Ülkemizde Uşak ilinde 2017 yılında 542 kişi iş kazası geçirmiş, ise 2 kişi meslek hastalığına yakalanmıştır. Ayrıca iki kişide kadın çalışandır [9]. İş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korunma yöntemleri uygulanmalıdır. İlk olarak toplu koruma yöntemleri tercih edilmeli, risk devam ediyor ise kişi bazlı koruma yöntemleri seçilmelidir [3 ve 10]. Başlıca bu yöntemler Tablo 1'de verilmektedir [11].

Tablo 1. Korunma yöntemleri [11]
(Table 1. Protection Methods)

Toplu Korunma	Kişi Bazlı Korunma
Tehlikesiz Olanla Değişirme	İşe Uygun Personel Seçim, Eğitim ve Denetimi
Yalıtım	İşe Giriş Sağlık Muayenesi
İşaretleme	Periyodik Sağlık Muayeneleri
Koruma İçine Alma	Geri Dönüş Sağlık Muayeneleri
İklimlendirme	Rehabilitasyon Çalışmaları
Genel Aydınlatma ve Havalandırma	Kişisel Koruyucu Donanımlar
Makine Koruyucuları	
Sınırlar Koymak ve Uyarı Levhaları	

Kişisel koruyucu çalışması yapılan işten kaynaklanan sağlık ve güvenlik gibi bir ya da daha fazla riske karşı koruyan, giyilebilen, takılabilen veya tutulabilen ya da bu amaca uygun olarak tasarlanmış alet, araç, gereç ve cihazları temsil etmektedir [12]. Kişisel koruyucu donanımlarda TS-EN kodları ve CE uygulamasına yönelik yönetmelikler yayımlanmıştır. Bunlarda koruyucular üç grupta toplanmıştır. Kategoriler risklere göre koruma özelliklerine göre belirlenmiştir. Ayrıca kategorize işleminde CE işaretleme yapılırken doğru uygunluğun seçilmesinde önemli bir kriterdir [13]. Her sektörde olduğu gibi deri işletmelerinde de kişisel koruyucular sık olarak kullanılmaktadır. 1926 yılından itibaren makineleşmedeki artış ile Uşak sanayinde deri sektörü önemli bir hale gelmiştir. Bu yıllarda 124 adet tabak-derici esnaf ve 400 kişilik çalışan sayısına ulaşılmıştır [14].

2007 yılında ise Valilik tarafından yayımlanan verilerde 3000 kişi kapasitesine sahip 300 işletme ve yıllık 50 bin hayvan derisinin işlem gördüğü belirtilmiştir [15]. 2017 yılı istatistiklerine göre ise 95 işyeri ve 1459 sigortalı çalışan sayılarına ulaşılmaktadır [7]. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere sektörde dalgalanmalar söz konusudur. Bunun ekonomik, teknolojik yetersizlik gibi birçok nedeni bulunmaktadır. Derinin mamul haline geliş sırasındaki oluşum süreci şu şekildedir. İslatma işlemi sayesinde deri üzerindeki fazlalık maddeler temizlenir ve yumuşak doğal ve şişkin yapı tekrar geri kazandırılır. Derideki kıl, tüy gibi tabakalar iç kısımdan uzaklaştırılır. Bu işlem sırasında sodyum sülfür, sodyum hidrosülfür ve kireç kullanılmaktadır. Fazlalık kireç deriden arındırılır ve deri üzerindeki etkisiz proteinlerin değişik enzimler yardımıyla çözülmesi sağlanmaktadır. Derideki fazlalık yağın giderilmesi işlemidir. Bu kısımda genel olarak çözücü tercih edilmektedir. Daha iyi tabaklama işlemi için derinin asitlik derecesinin arttırılması işlemidir. Buna pikle denilmektedir. Yapılan işlemler yardımıyla saf hale getirilen derinin bozulma ve kokuşmalara karşı dönüşüm işlemidir. Burada farklı yöntemlerde kullanılabilir. (Krom, bitkisel, sentetik vb.) İkinci tabaklama işlemi olarak bilinir. Deriyi daha sıkı, dayanıklı, dolgun hale getirmek için yapılır. Renklendirme işlemidir. Genel olarak su bazlı asidik boyalar tercih edilir. Mamul deri elde edilir. Burada zımpara tozları, boyalı deriden çıkan fazlalıklardan atık elde edilir. İşletmelerdeki işlem basamakları ise Şekil 1'de verilmiştir [16 ve 17].

Şekil 1. Deri işlem basamakları
(Figure 1. Processing Steps)

Sanayi kolları arasında yaşanan makineleşme deri işletmelerini etkilese de halen işlemleri çoğunda insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca sık olarak kimyasallara maruz kalınması, çalışma ortamlarında kimyasal ve bol su, hayvansal yağ, atık gibi maddelerle çalışılması gibi nedenlerden dolayı sektörün sınıfı "Çok tehlikeli işler" olarak değerlendirilmiştir [18]. Sektörün iş sağlığı ve güvenliği istatistikleri ise Tablo 2’te yer almaktadır [6].

Tablo 2. Deri ve ilgili ürünlerin imalatına ait istatistikler [6]
(Table 2. Statistics on the manufacture of leather and related products)

Yıllar	İş Yeri Sayısı	Sigortalı Çalışan	İş Görmezlik Sürelerine Göre Toplam İş Kazası Geçiren Sayısı	Meslek Hastalığına Tutulan Toplam Kişi	Kaybedilen Gün Sayısı	İş Kazası/Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm (Kişi)
2008	4524	39181	171	2	4406	1
2009	4542	37241	135	1	4343	3
2010	5140	46163	124	5	4401	3
2011	5682	53034	173	0	5562	4
2012	6425	60591	172	0	4822	0
2013	6887	65813	441	0	7188	3
2014	6767	64533	499	1	6069	8
2015	6550	60716	448	3	7559	2
2016	6334	60271	556	3	8251	1
2017	6451	61750	731	3	11469	1

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'un 2., 4. ve 5. Maddeleri gereği tüm işyerleri çalışan sayısı ve sektör gözetilmeksizin gereken iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını etkin bir şekilde uygulaması gerekmektedir [1]. 27 Şubat 2017 tarihli 29992 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan İş Sağlığı Ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'inde belirtilen 'Deri ve kürklü deri imalatı (kürkün ve derinin tabaklanması, sepilenmesi, boyanması, cilalanması ve işlenmesi) (işlenmiş derinin başka işlemlere tabi tutulmaksızın yalnızca tamburda ütülenmesi ve kurutulması hariç)' işleri çok tehlikeli sınıfta yerini almıştır [16]. Yaşanan sınıf değişikliği sektörün risk seviyesine ortaya koymakla beraber diğer işler arasında daha iş sağlığı ve güvenliği konusunun incelenmesini önemli bir hale getirmiştir. Yapılan farkındalık çalışmaları ile konuya işveren ve işçilerin yaklaşımları değişebileceği gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Sektörde yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçmek için çalışan bilinç seviyelerini ortaya koymak ve sonraki yıllarda bulgulara yönelik eğitimler düzenlenmesini sağlamaktır. Çalışanların sahip oldukları sorumluluk ve haklar konusunda yaklaşımlarının tespiti gibi konular hedeflenmektedir. Bu çalışmanın amacı, deri sektöründe çalışmaya dahil edilen firmaların ve 220 çalışanın demografik özelliklerinin İSG bilinci algılarını etkileyip etkilemediğini araştırmaktır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili literatür araştırması yapılmış ve iş sağlığı ve güvenliği konusu için güncel mevzuatlar ve çalışmalar düzenlenerek anket soruları değerlendirilmiştir. Anket çalışmasıyla; demografik özellikler ve deri işletmelerindeki çalışanların sağlık ve güvenlik bilinci dair hipotezler araştırılmıştır [17 ve 18].

3.1. Örneklem, Ölçüm Araçları ve Araştırma Modeli (Sample, Measurement Tools and Research Model)

Çalışma araştırma evreni Uşak ilinde aktif faaliyet gösteren 20 firmadan çalışmaya katılım gösteren 10 firmadır. Söz konusu firma çalışanları örnekleme oluşturmaktadır. 10 firmanın her birinden farklı sayılarda toplam 220 çalışandan veriler toplanmıştır. Araştırma verileri Ağustos (2017) ayı içerisinde toplanmıştır. Araştırma iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda çalışanlara ait demografik bilgiler ile firmaların çeşitli özelliklerine yönelik sorular, ikinci kısımda ise çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilincine yönelik sağlık ve güvenlik başlıkları altında sorular yöneltilmiştir. Çalışmada kullanılan bu ölçeklerin tamamı 5'li likert biçimindedir. Bu kapsamda, "Kesinlikle Katılmıyorum=1", "Katılmıyorum=2", "Kararsızım=3", "Katılıyorum=4" ve "Kesinlikle Katılıyorum=5" şeklinde puanlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında firmalara 300 anket dağıtılmış olup bunlardan 220 tanesi yanıtlanmıştır. Bu kapsamda Tablo 5'de araştırma modeli oluşturulmuştur.

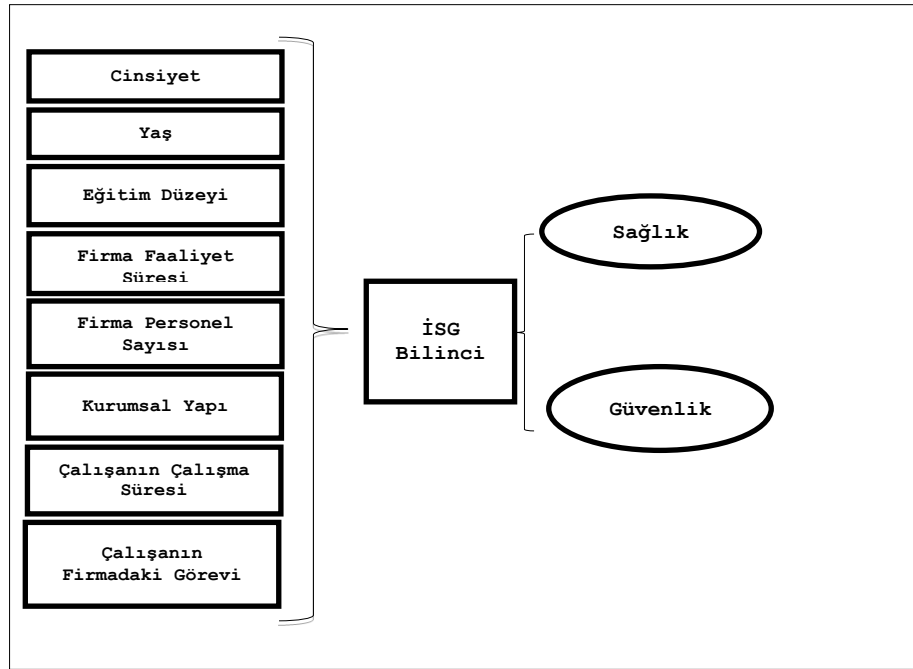
Araştırma modeline göre oluşturulan ana hipotezler şunlardır;

- H₀: Kadın ve Erkek çalışanların İSG bilinçleri arasında fark yoktur.
- H₀: Çalışanların yaş grupları bakımından İSG bilinçleri arasında fark yoktur.
- H₀: Çalışanların eğitim düzeyleri bakımından İSG bilinçleri arasında fark yoktur.
- H₀: Firmaların faaliyet süreleri bakımından İSG bilinçleri

arasında fark yoktur.

- H₀: Firma personel sayıları bakımından İSG bilinçleri arasında fark yoktur.
- H₀: Firmanın kurumsal yapıları bakımından İSG bilinçleri arasında fark yoktur.
- H₀: Çalışanların firmada çalışma süreleri bakımından İSG bilinçleri arasında fark yoktur.
- H₀: Çalışanların firmadaki görev pozisyonları bakımından İSG bilinçleri arasında fark yoktur.

Tablo 3. Araştırma modeli
(Table 3. Research model)

Tablo 4. Anket soruları
(Table 4. Survey questions)

No	Anket Soruları
1	Firmamızda İş Sağlığı ve Güvenli Eğitimi Düzenli Olarak Verilir
2	Gerekli Sağlık Taramalarından Sonra İşe Alım Gerçekleşir
3	Periyodik Sağlık Kontrolleri Yapılır
4	6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Gereğince Haklarımı Bilirim
5	İşyerimizde Yeterli Sayıda Uyarı Levhası Vardır
6	İşyerimizde Ramak Kala Olayı Sık Sık Yaşanır
7	Acil Eylem Planları Hakkında Bilgim Vardır
8	İşyerimizde Risk Analizi Yapılır
9	Meslek Hastalıkları Hastanelerinin Nerede Olduğunu Bilirim
10	Küçük Çaplı (Çarpma, Yaralanma Vb.) Yaşanan İş Kazalarının Kaydı Tutulur
11	Çalışma Ortamının Tehlike Sınıfını Bilirim
12	Aynı Sektörde Çalışan Arkadaşlarımla İlerleyen Zamanda Ortak Bir Sağlık Problemi Yaşayabileceğimi Düşünürüm
13	Emniyetli Ortamlarda Çalışırım

Çalışma da kullanılan anket soruları Tablo 4'da verilmiştir. Araştırmanın Uşak ili ile sınırlı olması, firma ve çalışanların araştırmaya katılmak istememeleri, zaman, maliyet gibi unsurlar,

sektörde gündelik işçi sayısının oldukça fazla olması, firmalar arasında bulunan farklılıklar sonucu homojen katılımcı sayılarının görülememesi, sektörün kendine ait sorunları çalışmada bazı kısıtlamalar neden olmuştur. Araştırma SPSS 22.0 programı yardımıyla analiz edilmiştir [19]. Frekans dağılımlarında elde edilen oranların karşılaştırılmasında ki-kare ve oran testleri (binom) kullanılmıştır. Ölçeklerin değerlendirilmesinde, güvenilirlik analizi ve faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi temel bileşenler yöntemi ve varimax rotasyonu esas alınarak yapılmıştır. Faktör analizinde KMO değerinin 0,70 değerinden büyük olması ve Bartlet küresellik testi ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olmasına dikkat edilmiştir. Risk etmenleri güvenilirlik katsayısı (Cronbach alfa), KMO ve Bartlet testleri bakımından istenilen değerlere ulaşılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Tablo 5 deri işletmelerinde çalışanlara ait demografik özellikler için elde edilen frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Katılımcıların %88.6'sı erkek, %11.4'ü kadındır. Yaş aralıkları %88.2'si 26-45 aralığındadır. Eğitim düzeylerinde okur/yazar ve lisansüstü seviyeye rastlanmamıştır. Çalışanların 44.1'i ortaokul mezunudur. Çalışanlar sektör tecrübesine sahip kişilerden oluştuğu gözlenmiştir. Bunun yanında farklı nedenlerden (iş değiştirme, işletme isim değişiklikleri, firmanın el değiştirmesi, iflası vb.) işletmelerde uzun süreli çalışma sürelerinde yoğunluk olmamıştır.

Tablo 5. Çalışanların demografik özellikleri
Table 5. Demographic characteristics of employees

İfadeler		Gruplar	N	%
Çalışanlara Yönelik İfadeler	Cinsiyet	Kadın	25	11.4
		Erkek	195	88.6
	Yaşınız	25 ve Altı	12	5.5
		26-35	69	31.4
		36-45	125	56.8
		46-55	12	5.5
		56 ve Üzeri	-	-
	Eğitim Düzeyiniz	Hiç Okula Gitmemiş	-	-
		İlkokul	58	26.4
		Ortaokul	97	44.1
		Lise	34	15.5
		Ön Lisans	13	5.9
		Lisans	14	6.4
	Bu İşletmedeki Çalışma Süreniz	Lisansüstü	-	-
		0-1 Yıl	42	19.1
		2-4 Yıl	128	58.2
		5-7 Yıl	31	14.1
		8-10 Yıl	6	2.7
	11 Yıl ve Üzeri	13	5.9	

Tablo 6'de deri işletmelerinde firmaya ait demografik özellikler için elde edilen frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Firmaların %89.1'inin aile şirketi oldukları görülmektedir. 11 yıl ve daha fazla yıldan beri faaliyette olan işletmelerin oranı %55.5'tir. Personel sayılarının bazı dönemlerde ve iş yoğunluklarına göre değişimler yaşadığı söylenebilir. Çalışma birimlerindeki personel dağılımlarının %57.7'si yaş işlenti ve mekanik işlemler bölümlerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Firmaların demografik özellikleri
(Table 6. Demographic characteristics of firms)

İfadeler		Gruplar	N	%
Firmalara Yönelik İfadeler	Kurumsal Yapı	Aile Şirketi	196	89.1
		Kurumsal Şirket	24	10.9
	Faaliyet Süresi	1 Yıl ve Altı	29	13.1
		2-5 Yıl	69	31.4
		6-10 Yıl	-	-
		11-15 Yıl	97	44.1
		16 Yıl Ve Üzeri	25	11.4
	Personel Sayısı	2-9	16	7.3
		10-24	63	28.6
		25-49	69	31.4
		50-99	72	32.7
		100 ve Üzeri	-	-
	Pozisyon Dağılımı	Yaş İşlenti	75	34.1
		Mekanik İşlemler	52	23.6
		Finisaj	46	20.9
		Kalite Kontrol	9	4.1
Diğer		38	17.3	

Firma ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusuna olan yaklaşımları ve bilinç seviyelerini Tablo 7'da verilmektedir. Firmalarda iş sağlığı eğitiminin düzenli olarak verildiğine ifade edenlerin toplam oranı %93.1 olmuştur. Firmalarda gerekli sağlık kontrolleri yapıldıktan sonra işe alındığını ifade edenlerin toplam oranı %95.9'dur. Firmalarda periyodik sağlık kontrolleri yapıldığını ifade edenlerin toplam oranı %90'dır. 6331 Sayılı Kanun gereğince haklarını bilirim ifadesine katılmayanların toplam oranı %22.7 olurken, kararsız kalanlar ise katılımcıların %58.2'sidir. İş yerinde uyarı levhalarının yeterli olduğunu ifade edenlerin toplam oranı %83.2'dir. İş yerinde ramak kala olaylarının sık yaşanmadığını ifade edenlerin toplam oranı %61.2'dir.

Tablo 7. Ölçek değerlendirmesi
(Table 7. Scale evaluation)

İfade No	Ölçek Derecelendirmesi										
	1		2		3		4		5		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1	1	0.5 ^D	6	2.7 ^C	8	3.6 ^C	140	63.6 ^A	65	29.5 ^B	220
2	1	0.5 ^C	4	1.8 ^B	4	1.8 ^B	114	51.8 ^A	97	44.1 ^A	220
3	2	0.9 ^D	5	2.3 ^C	15	6.8 ^C	118	53.6 ^A	80	36.4 ^B	220
4	8	3.6 ^C	42	19.1 ^B	128	58.2 ^A	31	14.1 ^B	11	5 ^C	220
5	2	0.9 ^C	6	2.7 ^C	29	13.2 ^B	141	64.1 ^A	42	19.1 ^B	220
6	67	30.6 ^A	67	30.6 ^A	19	8.7 ^C	30	13.7 ^B	36	16.4 ^B	219
7	4	1.8 ^C	7	3.2 ^{BC}	19	8.6 ^B	155	70.5 ^A	35	15.9 ^B	220
8	4	1.8 ^D	8	3.6 ^{DC}	17	7.7 ^C	132	60 ^A	59	26.8 ^B	220
9	19	8.6 ^B	56	25.5 ^A	87	39.5 ^A	52	23.6 ^A	6	2.7 ^B	220
10	4	1.8 ^D	10	4.5 ^{BC}	23	10.5 ^B	166	75.5 ^A	17	7.7 ^B	220
11	0	0	0	0	83	37.7 ^B	95	43.2 ^A	42	19.1 ^C	220
12	31	14.1 ^B	41	18.6 ^B	34	15.5 ^B	92	41.8 ^A	22	10 ^C	220
13	5	2.3 ^D	5	2.3 ^D	15	6.8 ^C	144	65.5 ^A	51	23.2 ^B	220

Acil durumlar için eylem planları hakkında bilgisi olduğunu ifade edenlerin toplam oranı %86.4'tür. İş yerinde risk analizi yapıldığını ifade edenlerin toplam oranı %86.8 olmuştur. Meslek hastalıkları hastanelerinin hangi illerde olduğunu bilmediğini ifade edenlerin toplam oranı %34.1 olurken, bildiklerini ifade edenlerin toplam oranı %26.3 olmuştur. Bu konuda kararsız kalanlar ise katılımcıların %39.5'idir. Çarpma, yaralanma vb. küçük iş kazalarının kaydı tutulduğunu ifade edenlerin toplam oranı %83.2'dir. Çalışma

ortamımızın tehlike sınıfını bilmediğini ifade edenlerin oranı %37.7 ve kararsız olanların oranı ise %43.2'dir. Aynı sektörde çalışanlarla ortak sağlık problemi ortak sağlık problemi yaşayabileceğini ifade edenlerin oranı %51.8'dir. Çalışma ortamının emniyetli bir ortamda çalıştığını ifade edenlerin oranı %88.7'dir.

4.1. Faktör Analizi (Factor Analysis)

Araştırmada kullanılan firmalarda çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilincinin belirlenme için ikinci kısımda verilen ölçeğin analizinde kullanılan tüm ifadelerin güvenilirlik katsayısı (Cronbach alfa) 0.738 olarak tespit edilmiştir. Bu ölçekte iş sağlığı ve güvenliği bilincini için faktör analizi sonucunda 2 faktör elde edilmiş olup, bu faktörler iş sağlığı boyutu ve iş güvenliği boyutu olarak ifade edilmiştir. Cronbach alfa değerinin 0.70 ve üzerinde olmasının sağlanabilmesinde ve faktör analizinde faktör yükleri çakışan ifadelerin ölçek dışı bırakılması nedeniyle ölçekten çıkarılan ifadeler olmuştur. Bilinç düzeyini belirlemede ölçek dışı bırakılan 4, 6, 9, 11 ve 12 numaralı ifadeler olmuştur. Bu ifadeler çıkarıldıktan sonra boyutlara ait Cronbach alfa değerleri, iş sağlığı boyutunda 0.711 olurken iş güvenliği boyutunda ise 0.586 olarak bulunmuştur. Bu anlamda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir [15]. Ölçek toplam varyansın %50.974'ünü açıklamaktadır. Faktör analizinde KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.736 olarak, Bartlett küresellik testi ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.001$).

Tablo 10. Faktör analizi
(Table 10. Factor analysis)

İfade No	İfadeler	Faktörler	
		F1: Sağlık	F2: Güvenlik
1	Firmamızda İş Sağlığı ve Güvenli Eğitimi Düzenli Olarak Verilir	.892	
3	Periyodik Sağlık Kontrolleri Yapılır	.811	
2	Gerekli Sağlık Taramalarından Sonra İşe Alım Gerçekleşir	.650	
7	Acil Eylem Planları Hakkında Bilgim Vardır	.442	
13	Emniyetli Ortamlarda Çalışırım		.723
10	Küçük Çaplı (Çarpma, Yaralanma vb.) Yaşanan İş Kazalarının Kaydı Tutulur		.719
5	İşyerimizde Yeterli Sayıda Uyarı Levhası Vardır		.558
8	İşyerimizde Risk Analizi Yapılır		.547

Her boyut için çalışan ve firmaya özelliklerine göre farklılıkların olup olmadığını ortaya koyabilmek için kullanılacak istatistiksel yöntemin belirlenmesinde ilk olarak verilerin normal dağılıma uygunluğu ShapiroWilk testi ile incelenmiştir. ShapiroWilk testi sonucunda belirlenen üç boyutunda normal dağılım göstermediği $p < 0.05$ düzeyinde görülmüştür. Bundan dolayı çalışan ve firmaya ait iki kategoriye sahip olan özellikler bakımından farklılıklar Mann Withney U testi ile ikiden fazla kategorisi olan özellikler ise Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Faktör analizi sonucunda elde edilen boyutların tanımlayıcı istatistikleri Tablo 9' de verilmiştir.

Tablo 9. Faktör analizi sonucu boyutların tanımlayıcı istatistikleri
(Table 9. Descriptive statistics of dimensions as a result of factor analysis)

Boyut	n	Ort.	Standart Sapma	Ortanca (Medyan)	Çeyreklik Aralığı (IQR)	En Düşük	En Yüksek
Sağlık	220	4.19	0.51	4.25	0.50	1.75	5.00
Güvenlik	220	3.98	0.50	4.00	0.50	1.75	5.00

İş güvenliği boyutu bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak sınır değere çok yakın anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0.05$), çalışan sağlığı bakımından ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Tanımlayıcı istatistikler ve Mann Withney U testi sonuçları Tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin cinsiyetlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Mann Withney U testi sonuçları
(Table 10. Descriptive statistics on gender of employee health and safety and results of Mann Withney U test)

Boyut	Cinsiyet	Tanımlayıcı İstatistikler						Mann Withney U	
		n	Medyan	Ort.	Standart Sapma	En Küçük	En Büyük	Z	p Değeri
Sağlık	Erkek	195	4.25	4.24	0.41	2.25	5.00	-3.135	0.002
	Kadın	25	4.00	3.72	0.90	1.75	5.00		
Güvenlik	Erkek	195	4.00	4.01	0.47	1.75	5.00	-1.943	0.052
	Kadın	25	4.00	3.74	0.66	2.25	4.75		

İş güvenliği ve çalışan sağlığı ölçek alt boyutu açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir. İş güvenliği ölçeği boyutu bakımından eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak sınır değere çok yakın oranda anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0.05$), çalışan sağlığı bakımından eğitim düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Çalışan sağlığı boyutunda eğitim düzeyleri arası farklılığın hangi eğitim düzeyinden ileri geldiğini saptamak amacıyla gruplar ikili Mann Withney U testine tabi tutulmuş ve Bonferoni düzeltilmesi yapıldıktan sonra p değerlerine göre farklı olan gruplar için farklı harflendirme yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 11'te verilmiştir.

Tablo 11. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin yaş gruplarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları
(Table 11. Descriptive statistics regarding age groups of employee health and safety and Kruskal Wallis test results)

Boyut	Yaş	Tanımlayıcı İstatistikler						Kruskal Wallis	
		n	Medyan	Ort.	Standart Sapma	En Küçük	En Büyük	Ki kare	p Değeri
Sağlık	25 ve Altı	12	4.00	3.52	0.95	1.75	4.25	9.808	4.812
	26-35	69	4.25	4.21	0.47	2.25	5		
	36-45	125	4.25	4.23	0.44	2.25	5		
	46-55	12	4.12	4.12	0.43	3.25	4.75		
Güvenlik	25 ve Altı	12	3.87	3.68	0.71	2.25	4.5	0.02	0.186
	26-35	69	4.00	3.97	0.42	2.75	4.75		
	36-45	125	4.00	4.01	0.52	1.75	5		
	46-55	12	4.00	3.91	0.41	3	4.5		

Tablo 12. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları
(Table 12. Descriptive statistics related to education levels of employee health and safety and Kruskal Wallis test results)

Boyut	Eğitim Düzeyleri	Tanımlayıcı İstatistikler						Kruskal Wallis	
		n	Medya n	Ort.	Standart Sapma	En Küçük	En Büyük	Ki kare	p Değeri
Sağlık	İlkokul	58	4.25 ^A	4.20	0.37	3.00	5.00	14.914	0.005
	Ortaokul	97	4.25 ^A	4.27	0.40	3.00	5.00		
	Lise	34	4.38 ^A	4.25	0.61	2.00	5.00		
	Önlisans	13	4.00 ^B	3.58	0.89	1.75	4.25		
	Lisans	14	4.00 ^B	3.95	0.70	2.25	5.00		
Güvenlik	İlkokul	58	4.00	4.01	0.33	3.00	4.75	9.163	0.057
	Ortaokul	97	4.25	4.06	0.52	1.75	5.00		
	Lise	34	4.00	3.89	0.50	2.00	4.50		
	Ön lisans	13	3.75	3.67	0.72	2.25	4.50		
	Lisans	14	3.88	3.79	0.66	2.75	4.50		

Çalışan sağlığı ve iş güvenliği alt ölçek boyutu bakımından personellerin buldukları firmaların faaliyet süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0.05$), çalışan sağlığı bakımından ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Çalışan sağlığı ve iş güvenliği alt ölçek boyutu olan çalışan sağlığı boyutunda firmaların faaliyet süreleri arası farklılığın hangi eğitim düzeyinden ileri geldiğini saptamak amacıyla gruplar ikili Mann Withney U testine tabi tutulmuş ve Bonferoni düzeltilmesi yapıldıktan sonra p değerlerine göre farklı olan gruplar için farklı harflendirme yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin personelin firmalardaki çalışma sürelerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları

(Table 13. Descriptive statistics of employee health and safety related to the working time of employees in firms and Kruskal Wallis test results)

Boyut	Faaliyet Süreleri	Tanımlayıcı İstatistikler						Kruskal Wallis	
		n	Medyan	Ort.	Standart Sapma	En Küçük	En Büyük	Ki kare	p Değeri
Sağlık	1 Yıl ve Altı	31	4.00 ^B	3.83	0.76	1.75	5.00	13.621	0.003
	2-5 Yıl	68	4.25 ^A	4.17	0.50	2.25	5.00		
	11-15 Yıl	96	4.25 ^A	4.31	0.38	3.25	5.00		
	16 Yıl ve Üzeri	25	4.25 ^A	4.21	0.46	3.00	5.00		
Güvenlik	1 Yıl ve Altı	31	4.00	3.92	0.46	2.75	4.50	3.258	0.354
	2-5 Yıl	68	4.13	3.97	0.59	1.75	4.75		
	11-15 Yıl	96	4.00	4.04	0.41	1.75	5.00		
	16 Yıl ve Üzeri	25	4.00	3.85	0.61	2.00	4.50		

Çalışan sağlığı ve iş güvenliği alt ölçek boyutu bakımından firmalardaki personel sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Firmaların personel sayıları arası farklılığın hangi personel sayısından ileri geldiğini saptamak amacıyla gruplar ikili Mann Withney U testine tabi tutulmuş ve Bonferoni düzeltilmesi yapıldıktan sonra p değerlerine göre farklı olan gruplar için farklı harflendirme yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 14'da verilmiştir.

Tablo 14. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin personel sayılarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis Testi sonuçları (Table 14. Descriptive statistics related to the number of personnel of occupational health and safety and results of Kruskal Wallis Test)

Boyut	Personel Sayısı	Tanımlayıcı İstatistikler						Kruskal Wallis	
		n	Medyan	Ort.	Standart Sapma	En Küçük	En Büyük	Ki kare	p Değeri
Sağlık	2-9	16	4.13 ^A	4.14	0.40	3.50	4.75	17.246	0.0001
	10-24	63	4.00 ^B	3.92	0.69	1.75	5.00		
	25-49	69	4.25 ^A	4.32	0.34	3.00	5.00		
	50-99	72	4.25 ^A	4.30	0.41	3.25	5.00		
Güvenlik	2-9	16	4.00 ^B	3.94	0.55	2.25	4.50	18.474	0.0001
	10-24	63	4.00 ^B	3.77	0.57	2.00	4.50		
	25-49	69	4.25 ^A	4.12	0.50	1.75	4.75		
	50-99	72	4.00 ^B	4.03	0.36	3.00	5.00		

Çalışan sağlığı ve iş güvenliği alt ölçek bakımından firmaların kurumsal yapıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Tanımlayıcı istatistikler ve Mann Withney U testi sonuçları Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin firmaların kurumsal yapılarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Mann Withney U testi sonuçları

(Table 15. Descriptive statistics on the organizational structure of employees' health and safety and the results of Mann Withney U test)

Boyut	Kurumsal Yapı	Tanımlayıcı İstatistikler						Mann Withney U	
		n	Medyan	Ort.	Std. Sapma	En Küçük	En Büyük	Z	p Değeri
Sağlık	Aile Şirketi	196	4.25	4.27	0.38	3.00	5.00	-4.352	0.0001
	Kurumsal Şirket	24	3.88	3.52	0.87	1.75	4.50		
Güvenlik	Aile Şirketi	196	4.00	4.03	0.47	1.75	5.00	-3.981	0.0001
	Kurumsal Şirket	24	3.50	3.55	0.59	2.75	4.50		

Çalışan sağlığı ve iş güvenliği alt ölçek boyutu bakımından firmaların personellerin çalışma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Firmaların personellerin çalışma süreleri arası farklılığın hangi personellerin çalışma süreleri seviyesinden ileri geldiğini saptamak amacıyla gruplar ikili Mann Withney U testine tabi tutulmuş ve Bonferoni düzeltilmesi yapıldıktan sonra p değerlerine göre farklı olan gruplar için farklı harflendirme yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 16'de verilmiştir.

Tablo 16. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin personellerin çalışma sürelerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi
Table 16. Descriptive statistics of employee health and occupational health and duration of staff and Kruskal Wallis test

Boyut	Çalışma Süresi	Tanımlayıcı İstatistikler						Kruskal Wallis	
		n	Medyan	Ort.	Std. Sapma	En Küçük	En Büyük	Ki kare	p Değeri
Sağlık	0-1 Yıl	42	4.00 ^B	3.83	0.73	1.75	5.00	19.521	0.0001
	2-4 Yıl	128	4.25 ^A	4.26	0.43	2.25	5.00		
	5-7 Yıl	31	4.25 ^A	4.27	0.34	3.25	4.75		
	8-10 Yıl	6	4.25 ^A	4.38	0.31	4.00	4.75		
	11 ve Üzeri	13	4.25 ^A	4.27	0.41	3.50	5.00		
Güvenlik	0-1 Yıl	42	4.00 ^B	3.83	0.48	2.25	4.50	11.052	0.026
	2-4 Yıl	128	4.25 ^A	4.03	0.51	1.75	4.75		
	5-7 Yıl	31	4.00 ^B	3.95	0.53	1.75	4.75		
	8-10 Yıl	6	4.00 ^B	4.00	0.35	3.50	4.50		
	11 ve Üzeri	13	4.00 ^B	3.98	0.39	3.50	5.00		

Çalışan sağlığı ve iş güvenliği alt ölçek boyutu bakımından firmalardaki çalışanların görev pozisyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Görev pozisyonları arası farklılığın hangi çalışma biriminde ileri geldiğini saptamak amacıyla gruplar ikili Mann Withney U testine tabi tutulmuş ve Bonferoni düzeltilmesi yapıldıktan sonra p değerlerine göre farklı olan gruplar için farklı harflendirme yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 17'da verilmiştir.

Tablo 17. Çalışan sağlığı ve iş güvenliğinin personellerin görev pozisyonlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve Kruskal Wallis testi sonuçları

(Table 17. Descriptive statistics on the occupational health and safety of employees and Kruskal Wallis test results)

Boyut	Görev Pozisyonu	Tanımlayıcı İstatistikler						Kruskal Wallis	
		n	Medyan	Ort.	Std. Sapma	En Küçük	En Büyük	Ki kare	p Değeri
Sağlık	Yaş İşlenti	75	4.25 ^B	4.19	0.46	2.25	5.00	14.268	0.006
	Mekanik İşlemler	52	4.25 ^B	4.25	0.43	3.00	5.00		
	Finisaj	46	4.25 ^B	4.32	0.33	3.50	5.00		
	Kalite Kontrol	9	4.50 ^A	4.39	0.44	3.50	4.75		
	Diğer	38	4.00 ^C	3.88	0.76	1.75	5.00		
Güvenlik	Yaş İşlenti	75	4.00 ^B	3.91	0.48	2.00	5.00	16.513	0.002
	Mekanik İşlemler	52	4.25 ^A	4.01	0.58	1.75	4.75		
	Finisaj	46	4.25 ^A	4.15	0.41	2.00	4.75		
	Kalite Kontrol	9	4.00 ^B	3.94	0.51	2.75	4.50		
	Diğer	38	4.00 ^B	3.87	0.51	2.75	4.50		

Sağlık ve güvenlik bilinci boyutları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 18'de verilmiştir. Bilinç düzeyi boyutları arasında bulunan korelasyon katsayılarının tamamı pozitif yönlü olup sağlık ve güvenlik boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0.01$) ve orta kuvvette (%44.84) olmuştur. Bu durum sağlık bilinci seviyesindeki artışın güvenlik bilincini pozitif yönlü olarak istatistiksel olarak anlamlı şekilde artıracağını ifade etmektedir. Bununla birlikte incelenen boyutlar arasında korelasyon değerleri istatistiksel olarak anlamsız ($p > 0.05$) ve zayıf korelasyonlardır.

Tablo 18. Pearson Korelasyon testi sonuçları
(Table 18. Pearson Correlation test results)

		Sağlık	Güvenlik
Sağlık	Korelasyon	1	0.44844
	p değeri		<0.0001
Güvenlik	Korelasyon	0.44844	1
	p değeri	<0.0001	

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSIONS AND CONCLUSION)

Ülkemizde yaşanan kaza ve meslek hastalıklarının temelinde; bilgi yetersizlikleri, teknolojik gelişmelerin gerisinde kalınma sonucunda üretimde yaşanan problemler ve bunun sonucunda yoğun rekabet piyasasında sistemin ucuz ve güvencesiz üretime sevk, iş sağlığı ve güvenliğinin işverenler adına bir maliyet olarak görülmesi bulunmaktadır. Ülkemizde yaşanan meslek hastalıkları, iş kazaları istatistiklerinde kötü bir karneye sahiptir. Türkiye’de deri sektörü önemli sanayi kolları arasında yer almaktadır. Sektörde derilerin mamul hale getirilmesi işlemleri sırasında sık olarak kimyasal kullanılmaktadır. Bunun yanında çalışma sahaları fiziksel ve biyolojik riskler barındırmaktadır. Bu sebeplerden dolayı 2017 yılında dericilik sektörü çok riskli işler sınıfına dahil edilerek önemli bir gelişme kat edilmiştir. Ayrıca bu yılda deri ve imalatı işlemlerinde toplam kişi 731 iş kazaları sebebiyle geçici/kalıcı işinden uzak kalmış, 3 kişi meslek hastalığına yakalanmış, 1 kişi ise hayatını kaybetmiştir. Bu riskler sektör içerisindeki kaza ve hastalıkların önüne geçmek için firmaların ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilgi, birikim ve sorumluluklarının yerine getirilmesini istemektedir. Araştırmaya 195 erkek, 25 kadın toplam 220 kişi katılmıştır. Yaş aralığı 36-45, ilkokul/ortaokul mezunu kişiler çoğunluktadır. İşletme faaliyet süreleri değişiklik göstermekte, 10-25 çalışanlı, aile şirkettir. Ayrıca gündelik iş yüküne göre çalışan sayıları değişiklik gösterebilmektedir. Çalışanlar sektör anlamında tecrübelidir. Yaşlara bakıldığında sektörün son yıllarda istihdamı düşük denilebilir. Firmaların temel çalışma alanlarını yoğunluklu olarak yaş işleri ve mekanik işlemler kısmı oluşturmaktadır [2 ve 6].

Firmalar ortak sağlık ve güvenlik birimlerince çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimi vermektedir. Ayrıca yeni işe alımlarda sağlık taramaları yapılmaktadır. Bu görev iş yeri hekimi hizmetiyle sağlanmaktadır. Ayrıca çalışanlar periyodik muayeneden geçirilmektedir. Özellikle çok riskli işler sınıfında çalışanların düzenli sağlık taramasıyla alınması önemlidir. Meslek hastalıkları da bu sayede kontrol altına alınabilir. 6331 sayılı kanunu uyarınca çalışanların sahip oldukları hak ve yükümlülükler hala istenilen seviyelerde bilinmemektedir. Uzmanlarca çalışma ortamlarının kontrol edilmesi sonucunda uyarın levhalarının yeterli olduğu görülmüştür. İş kazası potansiyelin çok olduğu bir sanayi kolu olmasına karşın ramak kala olayının sık yaşanmaması sevindirici bir diğer gelişmedir.

Çalışanların acil eylem planları hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Ek olarak firmalarda risk analizi yapılmıştır. Çalışanların yaşanabilecek meslek hastalıkları sonucunda başvuracakları hastanelerini bilmedikleri görülmüştür. Küçük çaplı kazaların yaşanması halinde kayıt altına alındığı gözlenmiştir. Gerek ramak kala olayları gerekse de küçük çaplı iş kazaları detaylı incelenmeli ve önlemler alınmalıdır. Çalışanların tehlike sınıfı konusunda bilinçli oldukları görülmüştür. Ancak seviye bakımında yetersizdir. Sektör çalışanlarında ortak sağlık problemleri konusunda fikir ayrılıkları söz konusudur. Ancak sektörde meslek hastalıklarına yakalanan çalışanlarda mevcuttur. Tabakhanelerden emekli olmuş kişilerde özellikle iskelet sistemi rahatsızlıkları, mantar, mikoz ve

farklı kanser tipleri görülmektedir. Son olarak çalışanlar emniyetli ortamlara sahip işyerlerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Sektördeki çalışanların sağlık ve güvenlik bilinçleri yeterli olduğu tespit edilmiştir. Ancak halen bazı konularda eksikler gözlenmiştir. Bunların giderilmesi için firmalarda güvenlik kültürü, emniyetli çalışma gibi durumlar göz önünde bulundurulmalıdır. Kaza ve hastalıkların önlenmesinde çalışanların işe uygun olması, gerekli hallerde koruyucu kullanılması, gözetim ve denetimlerin tam yapılması, eğitimlerin tam olarak verilmesi ve verimliliğin incelenmesi, uyarıların yapılması, çalışanların birbirlerini uyarması, uzun süreli, düzensiz çalışmaların önüne geçilmelidir. Ayrıca çalışanları kendi sorumlu oldukları alanların dışına çıkarmamalı, tedbirsiz her türlü davranıştan kaçınmalıdır.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma Uşak Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Programında hazırlanan Deri İşletmelerinde (Tabakhanelerde) İş Sağlığı Ve Güvenliği Bilincinin, Fiziksel Ve Kimyasal Risk Etmenlerinin Ölçülmesi, Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımının Tespiti Ve Bilinç Düzeyinin Belirlenmesi: Uşak Deri-Karma Organize Sanayi Bölgesinde Uygulama Örneği adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGMENT)

Bu çalışma Uşak Üniversitesi Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenmiştir. Proje No: 2017/TP046

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Kanun Numarası: 6331, Kabul Tarihi: 20/6/2012, Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 30/6/2012, Sayı: 28339, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 52.
2. Özel, S., (2009). İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Cezai Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
3. Perçin, F., Köken, S. ve Takıçak, O., (2017). Yeraltı Yapılarında Olası Riskler. MT Bilimsel Yeraltı Kaynakları Dergisi, Journal of Underground Resources, 6(12):27-34.
4. Perçin, F. ve Haydan, E., (2017). Maturation Pyramid of Occupational Health and Safety. Engineering Sciences, 12(4):262-270.
5. Hendem, B., (2007). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Kullanılan Kişisel Koruyucu Donanımlar ve Standartları, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, ss:4-5.
6. İş Sağlığı ve Güvenliği Kongre Konuşmaları, <https://www.csgb.gov.tr/isggm/news/096/>, Erişim Tarihi: 03.12.2018.
7. Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari, Erişim Tarihi: 03.12.2018.
8. Özbudak, R., (2009). İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Deri Sanayi Çalışanlarının Karşılaştıkları Riskler: Biga ve Gönen Örneği. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Tezi, Çanakkale.
9. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2011). Meslek Hastalıkları Rehberi, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Ankara: Matsa Basımevi.
10. Perçin, F., (2018). Job Safety and Accidents in Marine Fish

- Farms (Sea Bream/Sea Bass) in İzmir/Turkey. *Qualitative Studies*, 13(4):30-32.
11. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, (2014). İşçi Güvenliği ve İş Sağlığı Mesleki Gelişim, MEB, Ankara.
 12. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete Sayı: 25370, Resmî Gazete Yayımlı Tarihi: 11.02.2004.
 13. Sezginer, S., (2014). Kişisel Koruyucu Donanımların Doğru Seçimi, Doğru Kullanılması ve Kişisel Koruyucu Malzemelerin Taşınması Gereken Özellikler. *Mühendis ve Makina*, 55(655):57-69.
 14. Koçan, N., (2011). Sanayi Alanlarının Dönüşümü: Uşak Eski Tabakhane Deri Sanayi Bölgesi. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3):124-138.
 15. Uşak Valiliği Yayınları, (2007). İşte Uşak. ISBN:975-978-975-97720, Uşak.
 16. Çavdar, B., (2014). Tabaklama İşlemlerinde Kimyasalların Deri Yolu İle Maruziyetinde Riskler ve Önlemler. *İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*: Ankara.
 17. Gülbaş Elmalı, H. ve Karakaş, S., (2016). Deri İmalathanelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Kimyasal Risk etmenlerinin Belirlenmesi: Uşak İli Deri Karma Organize Sanayide Bir Uygulama. 1.International Science Symposium, 315-328.
 18. İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Kabul Tarihi:27/02/2017, Sayı:29992.
 19. Özdamar, K., (1999). Paket Programları ile İstatistiksel Veri Analizi-I. Eskişehir: Kaan kitapevi, 2. Basım.